

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО ЦИФРОВОГО ПІДПISУ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВОГО РЕКВІЗИТУ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТА

Александров Владислав Миколайович

Студент I-го курсу економіко-правового факультету ДонНУ

Науковий керівник:

Міхайліна Т. В.

кандидат юридичних наук

Протягом останнього часу, у зв'язку з бурхливим розвитком комп'ютерної техніки та глобальних мереж виникає можливість здійснення господарської діяльності за допомогою електронних засобів. Внаслідок цього виникають нові види відносин, які потребують правового врегулювання. В Україні протягом десятиріччя було прийнято два основних закони, норми яких спрямовані на закріплення та розвиток так званого «комп'ютерного права». Це, зокрема, Закони України «Про електронний цифровий підпис» і «Про електронні документи та електронний документообіг» [1; 2]. Аналізуючи положення цих нормативно-правових актів, можна побачити, що вони мають цілу низку прогалин, які потребують негайного заповнення. Крім того, на даному етапі розвитку відсутні комплексні роботи, що б у повній мірі висвітлювали зазначене питання. Таким чином, окреслений комплекс проблем зумовлює актуальність обраної теми дослідження, а також доцільність її розробки як на теоретичному, так і на практичному рівні.

Згідно зі статтею 6 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», електронний підпис є обов'язковим елементом електронного документа, його невід'ємною частиною. По суті – це дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача цих даних. Але якщо взяти за основу визначення, яке надано в Законі України, то електронний підпис призначений лише для ідентифікації підписувача, при цьому така базова функція електронного підпису, як контроль цілісності підписаних даних, випадає із поняття. При такому визначенні електронний підпис не є електронним підписом взагалі. Тому, виходячи з цього, доцільним було б представити нову редакцію ст. 1 Закону України «Про електронний цифровий

підпис» згідно із Директивою ЄС «Про систему електронних підписів, що застосовуються в межах Співтовариства» в такому вигляді: «Електронний підпис – це дані, подані в електронній формі, які додаються чи логічно поєднуються з іншими електронними даними та які служать в якості методу засвідчення достовірності» [3]. Можна з впевненістю сказати, що така редакція надасть можливість сприймати електронний підпис як посвідчення достовірності даних (автентифікація), що включає і ідентифікацію автора.

Ще одним істотним недоліком у сучасному вітчизняному законодавстві є відсутність легального визначення деяких термінів, що зустрічаються в нормативно-правових актах. Так, наприклад, у ст. 2 Закону України «Про Електронний цифровий підпис» згадується «користувач» як один із суб'єктів правових відносин у сфері послуг електронного цифрового підпису, а визначення цього терміну в законі не наведено. Аналізуючи ж міжнародне право, можна запозичити поняття користувача як особи, що перевіряє електронний цифровий підпис, що накладений підписувачем на електронний документ, та яка під час перевірки покладається на належність і чинність сертифіката підписувача та дійсність інформації, зазначеної у цьому сертифікаті.

Ще одне поняття, яке б необхідно було запозичити з норм міжнародного права, є поняття удосконаленого електронного підпису, який може вважатися еквівалентом власноручного підпису. Згідно все ж з тією Директивою ЄС «Про систему електронних підписів, що застосовуються в межах Співтовариства» термін «удосконалений електронний підпис» означає підпис, що відповідає наступним вимогам:

- пов'язаний винятково з особою, що підписалась;
- дає можливість ідентифікувати особу, що підписалась;
- створюється за допомогою засобів, які особа, що підписалась, може тримати під своїм контролем;
- пов'язаний з даними, до яких відноситься у такий спосіб, що будь-яку подальшу зміну даних можна виявити.

Ще один момент, на який варто звернути увагу. Як вже було наведено вище, згідно із законом «Про електронний цифровий підпис», електронний підпис є обов'язковим реквізитом електронного документа. При цьому цим законом регулюються лише відносини, пов'язані з використанням електронного підпису, а «...використання інших видів електронних підписів ... здійснюється на договірних засадах». Проте така сфера економіки як електронна комерція не передбачає будь-яких договірних основ між продавцем і покупцем. Виходить, що у сфері електронної комерції цей закон не діє, або ж електронна комерція в Україні повинна обмежуватися виключно електронним цифровим підписом.

Отже, можна зробити висновок, що запровадження такого виду підпису, як електронний, створить більш безпечні умови використання електронного документа, а це стане стимулюючим фактором для підвищення довіри до таких форм угод, які здійснюються з використанням електронних засобів. Але застосування дослідженого підпису вважатиметься ефективним лише в тому випадку, коли регламентація даних відносин на законодавчому рівні буде чіткою та однозначною, з врахуванням відповідного досвіду зарубіжних країн та норм міжнародного права. Тому, як витікає із попередніх тверджень, пропонується імплементувати у національне законодавство низку положень міжнародних угод, які сприятимуть підвищенню рівня юридичної техніки НПА, що регулюють відносини, опосередковані електронними документами.

Список використаних джерел

1. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 3 січня 2004 р., № 879-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст.276.
2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р., №851 – IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №36. – Ст.275.
3. Про систему електронних підписів, що застосовується в межах Співтовариства: Директива Європейського парламенту та Ради від 13 грудня 1999 р., № 1999/93/ЄС // http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_240/print13212.